

ESCAMOTEJAR, 'fer desaparèixer amb jocs de mans', 'fer desaparèixer amb habilitat sense que algú se n'adoni', pres del fr. *escamoter* id., mot probablement emparentat amb el cast. antiq. i argòtic *camodar* 'fer jocs de mans', 'baratar una cosa amb altra', que sembla provinent del ll. COMMŪTARE 'baratar', si bé és possible que el francès, per la seva banda, hagués pres el mot de la germania castellana, adaptant-ne la terminació a la freqüent terminació verbal francesa *-oter*. □ 1.ª doc.: 1864, Lab.

Amb la definició «entre prestidigitadors fer desaparèixer les coses de la vista com per art d'encantament». En castellà no es documenta *escamotejar* fins c. 1850, i *escamotar* c. l'any 1800, mentre que el fr *escamoter* ja apareix el 1560, i el cast. antiq. *camodar* el 1495 (*comodar* id., c. 1480). En tracto deting. en el DCEC I, 617-8, i d'aquell també (II, 325-6).

DERIV.: *Escamoteig* [id.], *escamotejador* [id.].

Escamotx, *escamotxar*, V. *escamot* (cf. DCEC, ES CAMOCHO) *Escamp*, V. *camp*; en el seu ús per AFebrer no és mot català, sinó una grossera adaptació de l'it. *scampo*, *scampare* 'campar, escapar' *Escampa* 'escombra', *escampada*, *escampadissa*, *-adis*, *escampador*, *escampadures*, *escampall*, *escampament*, *escampamosques* (pròpiament 'esquivamosques', per la forma), *escampar*, *escampavia*, *escampeig*, *escampiar*, *-piada* (d'*escampar*, § 1b, *AlcM*, contaminat per *canviar*), *escampill*, *escampilla*, *escampillar*, *escampiller*, *escampir*, V. *camp* *Escamporrullar-se* val. 'arrepapar-se, assegurar-se molt còmodament' [Escriu, 1859], probablement metàtesi d'un **esparrancullar-se*, possiblement mossàrab on es combinen els congèneres del cast. *esparrancarse* (DCEC III, 673b19ss.) i de l'andal *rencojo*, ast. *rancoyu* (DCEC III, 1086b28).

Escamussons, probablement resulta d'haplologia d'**escanamussons* derivat de *canamussa*=*canamuixa* *Escan* en AFebrer no és mot català sinó l'it. *scanno*, en el doc. 1352 probablement és mal llegit per *escon Escanacia*, *-nància*, V. *esquinància* *Escancellació*, *escancellar*, V. *cancellar*

ES CANDALAR, pres de l'it. ant. i dial. *scandolaro* (alterat per influència del cat. ant. *escàndel* 'escàndol' del nom de la vela *escandalosa*), el qual es derivava de l'it. antiq. *scàndola* 'llata d'empostissar', provinent del ll. SCANDŪLA id. □ 1.ª doc.: fi S. XIV, Eiximenis

També en JoMartorell: «véu que lo *escandalar* e la cambra d'enmig e lo pallol, tot era ple d'aygua», amb *-al-* i no *-el-* en l'ed. princeps (cap. 299, *NCl.* IV, 231.26). També passà al fr. mj. *escantoula*, usat per Rabalais: «Mousse --- garde l'*escantoula*. T'es-tu blessé? Vertus Dieu, attache à l'un des botons!» (*Quart Livre*, cap. 19, p. 91) (cf. Sainéan, *Langue de Rab.* II, 108.9, 469; *Vidos*, *Parole Marin.*, 382-6; DCEC; ESCANDELAR).

ES CANDALARI, mot només mallorquí i menorquí, i'allí peculiar de la pagesia; probablement és derivat del ll. SCANDŪLA 'llata', 'llostó', per les llistes o

franges que caracteritzen aquestes menes de roba, i per la distribució desigual de la llavor; però sembla ser mot format pel mossàrab, amb una forma **esqandolair* (o *-dalair*) en aquest. □ 1.ª doc.: princ. S. XIX, registra llavors '*escandalari*: roba' el dicc. menorquí de Febrer-Cardona, 276a; i Mallorca, c. 1880, cita de «La Ignorància» en el *DAG.*; no figura encara en el *DAMen*.

Un mot d'aquest ambient i d'aquest significat és natural que sigui autòcton de les Illes, i no portat pels catalans repobladors, i d'altra banda no es pot haver format per via erudita amb el sufix de forma cultista *-ari*; per a adaptacions paral·leles de mots en *-ARIUM*, *-ORIUM*, etc., segons el mossàrab cf. el val. *columbari* variant de *colombaire*, mall. *Montuiri* < *Montuiri* (PRO)MONTORIUM, *Santuiri*, *-ueri*, *ESCONJARI*, potser *Llucalcari*.

Escandalera, *escandalitzar*, V. *escàndol*

ES CANDALL, 'sonda', 'avaluació aproximada', prové d'un ll. vg. **SCANDACULUM* 'escala', 'graduació', 'mesura', probablement per conducte del genovès ant. *scandaglio* 'sonda' i de l'oc. ant. *scandalb* 'certes mesures': mots derivats del ll. SCANDĒRE 'pujar', 'mesurar versos'. □ 1.ª doc.: 1331, el verb *escandallar* ja 1286.

En l'inv. de les coses trobades en un *leny*: «l'*escandayl*, ab sàgola, treu e boneta», *InuLC*, amb l'observació «encore employé à Banyuls: désigne une ligne de sonde»; i com a ex. del verb, en b. llatí un altre document rossellonès porta «quedam mensura lapidea que de novo est facta et abstracta et mensurata et affinata et *scandelata* cum mensura recta», a. 1286, on vol dir, doncs, 'mesurar, comparant-les la capacitat de dues mesures'; 'longitud un escandall o sonda normal, presa com a mesura': «lur vana via / no-s pot trobar / --- / entreguait, scayre, / livell, compàs, / lur fons ni pas, / barrancs ni valls, / deu *escandalls* / no hi plegarien, / ni trobarien lurs folls atalls», JRoig (*Spill*, 7018); «lo *escandall* per provar lo fondo: perpendiculum nauticum», OPou, *TbPu*.

Com a terme nàutic deguérem pendre'l del genovès antic, car altrament el català *-ND-* s'hauria reduït a *-n-* (no és impossible, però, que hi col·laborés el mossàrab), que ja es troba en el b. llatí de Ligúria en la forma *scandalium* l'any 1268 (avui gen. *scandaggio*, it. ant. *scandiglio*); del català es prengué el cast. *escandallo* [1587]; del català o directament del genovès ve l'àr. marroquí *skéndel* 'sonda' (Rabat), rifyeni i algerià id. (Brunot, *Voc. de Rabat et Salé*, s. v., Lerchundi, Beaussier); per a formes turques, gregues i egipci-aràbigues provinents de l'it. *scandiglio*, veg. Kahane, *Journ. Amer. Or. Soc.* LXII, 253; per a les formes italianes i gallo-romàniques, *Vidos* (*ARom.* XVIII, 475; *Parole Marin.*, 353-9), *REW*, 7649a i DCEC II, 327ab.

D'altra banda en les accs. pròpiament terrestres caldrà suposar més aviat manlleu del prov. o occità, on *escandalb* ja es troba en textos prosaics del S. XIII (Rayn. III, 145; *PSW* III, 145), d'Arles i Montpeller;